

אמר לה, מפני שרבי עקיבא מקנטר אותי בכל יום בדברים.

אמרה לו, אלוהיהם של אלו שונא זימה הוא. תן לי רשות ואכשיל את רבי עקיבא בדבר עבירה.

נתן לה טורנוסרופוס הרשע רשות. נתקשטה והלכה לה אצל רבי עקיבא.

כשראה אותה רבי עקיבא, רקק ושחק ובכה.

אמרה לו, מה אלו שלושת הדברים שעשית.

אמר לה, שני דברים שעשיתי אפרש, אבל את הדבר השלישי לא אפרש. רקקתי — על שבאת מטיפה סרוחה. ובכיתי — על אותו יופי שעתיד להתבלות ולהרקב באדמה.

והטעם שהוא שחק — לפי שראה ברוח הקודש שעתידיה להתגייר ולהנשא לו, ולא רצה להודיעה.

אמרה לו, כלום יש לי אפשרות לחזור בתשובה?

אמר לה, כן.

הלכה ונתגיירה ונשאת לו לרבי עקיבא, והכניסה לו ממון הרבה.

ו. **ומן קטיעא בר שלום** — שנידון למיתה על שהתווכח עם הקיסר לטובת היהודים, וצוה במיתתו לתת את כל נכסיו לרבי עקיבא ותלמידיו.

רב גמדא יחיב [נתן] ד' זוזי **לספונאי** [ליורדי

ד. **ומן מטרוניתא** [רומית] — שפעם אחת הוצרכו רבי עקיבא ותלמידיו למעות, והלכו אצל מטרוניתא אחת כדי ללוות ממנה, אמרה אותה מטרוניתא לרבי עקיבא, הריני מלווה לך, ותהיה אתה הלווה, והקב"ה והים יהיו ערבים על ההלוואה, קבע לה רבי עקיבא זמן פרעון, וכשהגיע זמן הפרעון, חלה רבי עקיבא ולא יכל להביא את הממון.

הלכה אותה מטרוניתא על שפת הים ואמרה, רבוננו של עולם, גלוי וידוע לפניך שרבי עקיבא חולה ולכן לא היה בידו לפרוע את חובו, ראה שאתה ערב בדבר.

מיד באותו זמן נשטתה בתו של הקיסר, ונטלה ארגז מלא באבנים טובות ודינרי זהב, וזרקה לתוך הים, והים הביאו לאותו מקום שעמדה שם אותה מטרוניתא, מיד נטלה את הארגז והלכה לה.

לימים, נתרפא רבי עקיבא ובא לו אצל אותה מטרוניתא, ומעותיו בידו לפרעון חובו. אמרה לו, כבר הלכתי אצל הערב והוא פרע לי את כל החוב, והנה העודף שנתן לי יותר מסכום ההלוואה.

ומאותו ממון שהחזירה לו אותה מטרוניתא, נתעשר רבי עקיבא.

ב-1 ה. **ומן אשתו של טורנוסרופוס** —

שטורנוסרופוס הרשע היה מקשה לרבי עקיבא על הפסוקים שבתורה, ורבי עקיבא היה מנצחו ומביישו בפני הקיסר ומקנטרו בדברים.

פעם אחת בא טורנוסרופוס לביתו סר וזועף.

שאלה אותו אשתו, מפני מה פניך זועפים?

הים] לאתוויי בהון מידעם [כדי שיביאו לו תמורתם איזו מציאה].

ודהבא [אתם צריכים להניח את היין בכדים של כסף וזהב].

לא אשכחו [לא מצאו שום מציאה], ובמקום מציאה אתויה ליה בהון [קנו לו בכסף] קופא [קוף]. אישתמיט [הקוף ברח להם], על לחרתא [ונכנס לתוך חור אחד שהיה באדמה]. חפרו בתריה [אחריו], אשכחוה דרביע על מרגלייתא [ומצאו אותו שרובץ על מרגליות].

אזלת [הלכה בת הקיסר] ורמת [ושמה] את החמרא [היין] במאני דכספא ודהבא [בכדי כסף וזהב], והיין פרי [החמיץ]

אמר לה רבי יהושע: אף אורייתא כן [אף התורה היא כמו יין], שהיא משתבחת רק באדם שהוא כמו כלי חרס ואינו יפה כמו כלי כסף וזהב.

איתינזן ליה כולהון [הביאו לרב גמדה את כל המרגליות].

הקשתה לו בת הקיסר: והאיכא שפירין וגמירין [והרי יש אנשים יפים שהם גדולים בתורה]?

ואף על פי שמן הדין לא היו צריכים לתת לו את המרגליות, מכל מקום הם נתנו לו לפנים משורת הדין, כיון שעל ידי גלגולו של הקוף נתגלה המטמון.

אמר לה: אי הוו פנו [אם הם היו מכווערים], הוו גמירין טפי [היו גדולים יותר בתורה].

אמרה ליה בת קיסר לרבי יהושע בן חנניה, שהיה עורר בצבע שחור:

החיא דאתיא [אשה אחת באה] לקמיה [לפני] דרב יהודה מנהרדעא לדינא, ואיתחייבת מן דינא [ויצאה חייבת מן הדין].

כיצד זה שתורה מפוארה נמצאת בכלי מכווער?

אמרה ליה האשה לרב יהודה שדן אותה: שמואל רבך הכי דנן [כך היה דן שמואל רבך]!

אמר לה [ענה לה רבי יהושע]: למדי דבר זה מבית אבוך!

אמר לה רב יהודה, ידעת ליה? [וכי את מכירה את שמואל, שאת יודעת איך היה דן]?

במה מניחין את היין בבית אביך?

אמרה ליה, אין [כך] אני מכירה את שמואל, הוא גוצא [נמוך] ורבה כריסיה [וכרסו גדולה], אוכב [והוא שחום] ורבה שיניה [עם הרבה שיניים].

אמרה ליה, במאני דפחרא [בכדי חרס].

אמר לה, כולי עלמא מניחים את היין בכדי פחרא [חרס], ואתון [ואתם גם כן] משתמשים במאני דפחרא? אין זה מתאים לקיסר להשתמש בכלים כה פשוטים ולא יפים. אלא אתון אחיתון במאני דכספא

אמר לה: וכי בשביל לבזויה קאתית [לכבודו] באת, תיהוי החיא אתתא בשמתא [תהיה

שמואל הוה בדיק נפשיה [היה בודק את עצמו] בקולחא [בביצה טורמיטא⁽⁹⁾], והיתה הביצה מפשפשת בכל מעיו והיה מתחלש ומתעלף, עד דמסתרין אינשי ביתיה עליה שעריהון [שבני ביתו היו מורטים את שערות ראשם⁽¹⁰⁾ עליו, מרוב צער ודאגה].

תנן התם במסכת מעשרות (ב ח): פועל שהיה עושה מלאכה אצל בעל הבית, יכול לאכול מהפירות שהוא מלקט עבור בעל הבית, שנאמר: "כי תבוא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך שבעך ואל כליך לא תתן" (דברים כג כה). בפועל הכתוב מדבר. ומבואר במסכת בבא מציעא, שמותר לו לאכול רק מאותו המין שהוא מלקט עבור בעל הבית.

ולכן הדין, שאם הפועל היה עושה מלאכה במין תאנים הנקראים כלופסין, לא יאכל במין אחר של תאנים משובחות יותר, הנקראות בנות שבע.

וכן להיפך, אם היה עושה מלאכה בבנות שבע, לא יאכל בכלופסין.

והחידוש בזה, שאף על פי שגם כלופסין וגם בנות שבע הם ממין התאנים, בכל זאת נחשבות הן לשני מינים, ואסור לפועל לאכול אלא רק מאותו מין ממש שעושה בו.

מאי כלופסין?

אותה אשה בנידוי על כך שבזתה גדול בתורה!]

פקעה, ומתה.

שנינו במשנה: הנודר מן התבשיל ומותר בביצה טורמיטא:

מאי ביצה טורמיטא?

אמר שמואל: עבדא דעביד לה [עבד שיודע לתקן ולעשות כראוי ביצה טורמיטא] שוי אלפא דינרי.

וכיצד מכינים ביצה טורמיטא, המעיל לה [שמכניסים ביצה] אלפא זימני במיא המימי ואלפא זימני במיא קרירי [אלף פעמים במים חמים ואלף פעמים במים קרים] לסירוגין, עד דמתזוטרא כי היכי דבלעיתה [עד שמצטמקת עד כדי כך שיכול לבולעה בשלמותה],

וביצה זו מיועדת לחולים.

ואם אית כיבא [שאם יש חולה שיש לו פצע במעיים], כשבולע את הביצה בשלמותה, סריך עלה [חלק מההפרשה של הפצע נאחזת בביצה]. וכד נפקא ואתיא [וכאשר היא יוצאת מן הגוף], ידע אסיא מאי סמא מתבעי ליה [יודע הרופא לפי המראה שעל הביצה, איזה סם צריך], ובמאי מתסי [ובמה יתרפא החולי].

10. כך פירשו הרא"ש והתוספות, אבל הר"ן פירש שמחמת הצער היו סותרות את קליעת השער שלהן.

9. כך פירשו הרא"ש והתוספות, אבל הר"ן פירש ששמואל לא היה בקי בהכנת ביצה טורמיטא, ולכן היה בודק את עצמו במשהו אחר שנקרא קולחא, ולא ידע הר"ן מה הוא אותו קולחא.

הנודר מן המבושל

"בית הנישואין"¹¹, סכום של עשרין וארבעה אלפין ריבואין דינרין, נפקו יוצאו על בית גננא דין [להוצאות בית הנישואין].

ולא אזמניה רבי לבר קפרא לחתונה, משום שבר קפרא היה איש בדחן, ורבי היה מתירא שמא יעשה שום דבר שישחוק.⁽¹¹⁾

אמר ליה בר קפרא לרבי על כך שלא הזמינו: אם לעוברי רצונו משפיע הקב"ה טובה כל כך. לעושי רצונו, על אחת כמה וכמה שהקב"ה ישפיע טובה.

לבסוף אזמניה רבי.

התחיל בר קפרא לספר בשבחו בשביל שהזמינו, ואמר: אם לעושי רצונו יש בעולם הזה כל כך הרבה טובה, אם כן, לעולם הבא, על אחת כמה וכמה.⁽¹²⁾

יומא דמחייך ביה רבי [יום שהיה רבי שוחק], אתיא פורענותא לעלמא [היה בא פורענות לעולם], לפי שהיה רבי ראש גולת ישראל, והיה לו להצטער על חורבן בית המקדש ועל הגלות. ומתוך שהיה עשיר גדול, כשהיה שוחק היה נראה כאילו אינו חושש ואינו מצטער על הדבר.⁽¹³⁾

אמר ליה רבי לבר קפרא: לא תבדיחן [אנא

מינא דתאיני, דעבדין מנהון] מין תאינה שעושים ממנה] תבשיל הנקרא לפדי.

הוא גברא דיהב עבדא לחבריה [אדם אחד מסר את עבדו לחבר], לאגמוריה אלפא מיני לפדי [כדי שחברו ילמד את עבדו לעשות אלף סוגי לפדי].

לבסוף אגמוריה תמני מאה [חברו לימד את העבד לעשות רק שמונה מאות סוגי לפדי].

אזמניה לדינא [הזמין האדון את חברו לדין על כך שלא לימד את עבדו את כל אלף הסוגים שסיכם איתו] לקמיה דרבי.

והיה רבי תמה על שהיו בקיאים כל כך במיני תענוג.

אמר רבי: אבותינו אמרו "נשינו טובה". וכמו שנאמר במגילת איכה (פרק ג) "נשיתי טובה". אבל אנו, אפילו בעינינו לא ראינו טובה מעולם, שאין אנו יודעים כל כך לתקן מיני מאכלים.

רבי, שהיה עשיר גדול, עבד ליה הלולא לרבי שמעון ברבי [עשה חתונה לבנו רבי שמעון].

כתב על בית גננא [כתב להתחייב עבור

11. שיטמ"ק, ויש מפרשים משום ששכח.

12. לכאורה יפלא הדבר, כיצד מתחילה דיבר בר קפרא דברים קשים כל כך נגד רבי, בגלל שלא הזמינו, וכינה אותו "עוברי רצונו"?

ויעויין בחתם סופר בחידושיו שהביא בשם מחותנו לפרש, שרצונו של הקב"ה, שיהנו הבריות מעולמו, וכיון שרבינו הקדוש סרב

להנות אפילו מאצבע קטנה, ואפילו בשמחת בנו, עד שפחד להזמין את בר קפרא שיגרום לו לשחוק, לכן כינהו בר קפרא "עוברי רצונו", אבל לבסוף שהזמינו, וידע בר קפרא שישמחנו בריקודו, אמר עליו שעשה את רצונו של הקב"ה.

13. הרי"ץ ז"ל בשיטמ"ק.

בן אלעשה חתניה דרבי הוה, ועשיר גדול הוה, אזמניה לבי הלולא דרבי שמעון ברבי [הוא היה בין המוזמנים לחתונת רבי שמעון ברבי].

בשעת החתונה, אמר ליה בר קפרא לרבי: מאי [מה המשמעות של המילה] "תועבה" [ויקרא כ] גבי משכב זכור.

כל פירוש דאמר ליה רבי דהכין הוא [שזה המשמעות של] "תועבה", פרכה בר קפרא.

אמר ליה רבי לבר קפרא: תפרשיה אתה את המשמעות של "תועבה"!

אמר ליה בר קפרא: תיתי דביתכי תירמי לי נטלא [תבוא אשתך ותמזוג לי כוס יין, ואז אומר לך את פירוש הענין].

אתה, רמיא ליה [באה אשתו של רבי, ומזגה לו].

אמר ליה בר קפרא לרבי: קום רקוד לי, לפני, כדי דאימר לך [שאומר לך] את משמעות המילה "תועבה" —

הכי אמר רחמנא "תועבה" — תועה אתה בה, שמניח משכבי אשה והולך אצל זכר.

לכסא אחרינא [כששתה בר קפרא כוס נוסף] של יין, אמר ליה בר קפרא לרבי: מאי "תבל" [ויקרא יח] שכתוב גבי אשה הנרבעת לבהמה?

אמר ליה רבי כי עניינא קדמאה.

אל תבדה אותי, ויהיבנא לך ארבעין גריווי חיטי [אתן לך ארבעה מידות של חיטים] עבור זה שלא תבדחני.

אמר ליה בר קפרא: ליחזי מר [יראה רבי] דכל גריווא דבעינא שקילנא [שאוכל לקבל את החיטים באיזה מידה שארצה].

שקל [לקח] בר קפרא, דיקולא רבה [סל גדול], חפיה כופרא [טח אותו בזפת] כדי שלא יצאו החטים מתוך נקבי הסל, וסחפיה על רישיה [והפכו על ראשו] כדי שרבי לא יכירו. (1)

ואזל [ובא] אצל רבי, ואמר ליה: ליכיל לי מר ארבעין גריווי חיטי דרשינא כך [שרבי ימדוד לי בסל זה את ארבעת מידות החיטים שרבי חייב לי].

אחוך [חייך] רבי!

אמר ליה רבי לבר קפרא: לאו אזהרתך דלא תבדחן? [וכי לא הזהרתי אותך שלא לבדח אותי?]

אמר ליה בר קפרא: חיטי דרשינא קא נסיבנא [באתי רק בשביל לקחת את החיטים שהתחייבת לי].

בערב חתונת רבי שמעון בנו של רבי, אמר לה בר קפרא לברתיה [לבתו] דרבי שהיתה נשואה לבן אלעשה: למחר שתינא המרא [למחר (בחתונת רבי שמעון ברבי) אשתה יין] בריקודא דאבוך [בשעה שאביך ירקוד לפני] ובקירקני דאמך [ותהא אמך מקרקרת ומזמרת].